

Učiteljski list

GLASILO „ZVEZE SLOVANSKIH UČITELJSKIH DRUŠTEV V TRSTU“.

Izhaja 1., 10. in 20. vsakega meseca. — Uredništvo (slovenskega dela) in upravnništvo v Trstu (15), Via Udine 35, III. Hrvatski dopisi naj se pošiljajo na naslov: Vinko Šepić, nadučitelj u Buzetu. — Izdaja „Zveza slovanskih učiteljskih društev v Trstu“, odgovorni urednik slovenskega in hrvatskega dela Jože Pahor. — List je za člane izdajateljice brezplačen, naročnina za nečlane Lir 24.— — Tekoči pošt. račun. — Tiska Tiskarna Edinost v Trstu.

Št. 10

V Trstu, 15. maja 1925.

Leto VI.

K zadnjim pregonom

Kot velikodušen dar so razvpili listi naredbo o izkušnji iz italijanščine, ki jo mora delati slovensko učiteljstvo. Naredba naj bi bila nov dokaz, kako se očetovsko skrbi za nehvaležno in nevredno učiteljstvo, ki zameta in ne ceni vseh dobrot, ki jih dan za dnem prejema.

Istočasno, še med hosananjem, smo doživeli stvari, ki se neprestano ponavljajo in ki so vse, le ne dokazi naklonjenosti do stanu. Mislimo premeščenja tekom zadnjih tednov. Radi teh premeščenj bi naslovili na šolske oblasti nekaj besed, če bi nam ostala le še trohica zaupanja do njih. Vemo pa, po vsem, kar smo v tem šolskem letu doživeli, da bi bili smešni, če bi to storili. Slovensko učiteljstvo ima toliko gospodarjev, da mu je gorje. Po hierarhični poti ga šolski skrbnik, inšpektor, direktor in podajači prepričujejo, da ni dober en sam njegov korak, izven hierarhične poti mu nešteto drugih sledi z baziliskovim ocesom. Vse delo učiteljstva je en sam ogromen sum, menda le zato, ker je prva lastnost vsakega policijskega režima sumničanje. Imamo ljudi, ki so še pred kratkim uživali zaupanje, če je sploh ta beseda pri nas primerna. Zadošča osebna zamera pri didaktičnem ravnanju ali — česar bogne — pri nadzorniku, in zaupanje je pri kraju, učitelj pa nevarnejši kot vsak drugi. Spričo takih dejstev je zgolj farizejstvo, če se ne prestando oglašajo glasovi, uradni in neuradni, da so krivi nezadovoljstva, da so škodljivci države tisti, ki sejejo plevel. Škodljivci je sistem, ki mu je učitelj na poti in ki bi dosegel svoj zaželjeni namen le, če bi poslednjega odstranil.

Ugotavljamo danes ponovno, da se slovensko učiteljstvo pri nas, v teku dveh rodov, odkar se je stan razvil, ni nikdar toliko zasledovalo, kakor se zasleduje v teh zadnjih letih. Pod padlim režimom je bilo tudi odstavitev in premeščenj, toda bila so silno redka in nepolitična. V vseh slučajih pa so se izvršila pred učiteljstvom, v ožrajnih šolskih svetih, kjer smo se po svojih zastopnikih lahko oglasili. Zdaj se vse vrši skrito, v temi inkvizitorjev, in nihče ne vpraša, ali se ni morda zgodila krivica učitelju. Zadošča ovadba zaupne osebe, po krivdi in po vzrokih se ne vpraša!

Pred nekaj tedni je bila premeščena tovarica M. Kot vzrok premestitve ji je načelnik šole navedel slabo moralno vedenje. Kolika milost! Toda nedopustno je, če se učiteljica prestavi brez disciplinarne preiskave, kazensko, z očitkom o nemoralnem vedenju. Slabo moralno vedenje, napravi učiteljico absolutno nemogočo tudi na novem mestu. Ali ne spada ona učiteljica v novi službeni kraj, ali pa bi bilo treba tirati obtožitelja pred sodišče, da dokaže krivdo obdolženke. Videli ne bomo ne tega ne onega, ker odstranijo nadležnega učitelja tudi z nemoralnim vedenjem, če ni drugega. In pri učiteljicah ni lahko konstruirati političnih pogrškov. Povzbuja na živimo v dobri osebne režima in

bi prišli do presenetljivih zaključkov, če bi hoteli z moralnim vedenjem gotovih ljudi do dna.

Učitelj Petaros ter učiteljci Omahen in Tovstovršnik so premeščeni — dva meseca pred sklepom šolskega leta! — na podlagi preiskave cele komisije, ki je prišla začetkom aprila v Podgrad preiskovat težke reči, med drugim tudi zadevo samoizobraževalnega sestanka že enkrat v svečanu. Iz poročanja listov razberemo, da je sestanek bolj pretveza. Niso nam znane podrobnosti, vendar izgleda, da je zasledovanje obeh tovarišic prišlo od strani, od katere sta si prej obetali morda — protekcije. Toda niti to nas ne moti, da ne bi obsojali njihovo preganjanje, kakor obsojamo preganjanje tov. Petarosa.

Za tem zasledovanjem so vzroki — osebne in zasebne naravi. Sistemu seveda to ni mari in zadeva učiteljstvo z vsakim, še tako nevzdržljivim vzrokom, da le more zadeti. Učiteljstvo je proti takemu sistemu brez moči. Edino, kar more storiti, je, da si je popolnoma v svesti teh dejstev in da uredi vse svoje postopanje dejstvom primerno, z drugo besedo, da se ne uklanja in ponižuje, ko mu to nič ne pomaga, da ne moleduje za milost, ko imajo zanj le preganjanje.

Nagoto osebnega režima kaže tudi premestitev t.č. Bjeker-Rolih. Tudi ona mora brez vsakršne preiskave drugam in preizkusa na sebi glasovito načelo mirnega sožitja. Tudi to premeščenje ima vsa svojstva, da še enega več prepriča, kako nam je vse naklonjeno in nam želi dobro, kakor se je gotovo posrečilo prepričati onega nenadno suspendiranega tovariša, ki so ga za Veliko noč vozili vklenjenega okrog. Tovariš Č. ni bil organiziran v stanovski organizaciji in ni hotel z njo nikakršnih stikov. Vzlic temu ga je sistem našel in mu pokazal svojo naklonjenost. Mislimo, da govori to glasneje kakor vsi sejalcji pleva, glasneje in razločneje kot škodljivci in agitatorji.

V kratkem času se je torej izvršilo pet kazenskih premeščenj učiteljstva. Poleg tega je bil eden suspendiran ter je njegova službena usoda precej negotova. Mislimo, da je zaenkrat dovolj. Učiteljstvo ima dovolj dokazov, kaj je sistem, česa je zmožen in koliko je verjeti sladkim besedam; ki se jih pošljuje, da skriva svoja dejanja.

Manjših šikan in poniževanj, ki jih je stan deležen sproti, ne bomo naštevati. Kakor že rečeno, prihajajo od hierarhičnih in nehierarhičnih strani. Kakor so različne ustanove, tako so tudi metode raznovrstne. Če ne izdajo nasveti, migljaji, povpraševanja, kdaj si rojen in koliko si star, pomaga udušec. Pisana zakonodaja sicer ničesar ne določa koncentriranega ognja na nas, a neki sveti red natanko predpisuje, da se sme vsakdo nekaznovano znašati nad učiteljstvom, samo da stori to z nacionalnimi nameni. Če se pritožiš, zveš do pičice, da si veliko kriv in da si ti je z angelskim potrpljenjem prizanašalo. Tako prideš počasi do zavesti, da je vse nevarno, kar počenjaš in da v resnici ne narediš dobrega koraka.

V takih razmerah mora biti učiteljstvo močnejše in trdnjejše kakor v normalnih. Če se tako postopa z učiteljstvom, mu ne preostaja drugo, kakor da se brani. Tudi amfibije, ki se skušajo s servilnostjo in sramoto rešiti pred sistemom, čutijo pest. Kdor ni vaje upogibati tilnika in hoče ostati raven mož, se ne bo niti za korak umaknil, tudi če udarjajo po nas. Učiteljstvo ni od nastopa reakcionarne vlade pred nikako alternativo več, je samo pred iztrebljenjem. Ker je pa tako, nima ničesar izbirati. Edino, kar nas more rešiti, je skrajni odpor proti sistemu. Ali se zruši sistem, ali podleže učiteljstvo. Tri leta se izvaja proti nam načelo absolutne sovražnosti. A dasi se nikdar ne prizanaša, ni dosegel teror svojega namena. Ni zlomil moralne sile stanu in ni učiteljstva duševno strl. Korumpiral je nekaj redkosejanih kreatur, velika večina učiteljstva pa je ostala neupogljiva. Ne samo to. Iz nje so se vzdignili novi bojevniki, nevarnosti in preganjanja so jih samo utrdile. Kjer je bilo prej obotavljanje, dvom, negotovost, tam je pritisk izčistil nazore ter prepričal marsikoga, ki je prej gledal od strani, da je neizprosna borba proti sistemu naša edina rešitev.

Koliko časa bo nasilni sistem trajal, ni mogoče predvidjati. Prav gotovo pa je njegovo trajanje odvisno od nastopanja, od borbene volje in žilavosti,

od neupogljive značajnosti učiteljstva. Nasilne mere odpirajo oči in krepijo odpor. Tudi zadnje kazenske premostitve, kakor so poedincem škodljive, bodo le koristile samovzgoji učiteljstva ter bodo utrdile našo skupnost. Če bi imeli pristojni količjak pedagoške uvidnosti, bi vedeli, da mora biti kazni redka, ako naj vpliva; sumarične kazni so brez vsakršne vzgojne vrednosti in niti ne ostrašijo več. Preganjanja se človek boji, dočler ga ne poskusi. Če ga je poskusil, ga veliko laže prenaša, kakor si je mislil. Poleg tega pa ve, da je tudi preganjanju naposled določen konec, in da so baš žrtve in sila, ki se poraja iz njih, glavna ovira, ki ustavi nasilju pohod. Zadnje leto so se sesipali udarci na učiteljstvo: posledica je bila, da so se naše vrste strnile in ojačile, ker je tak sociološki zakon, da se skupina v težkem boju le utrdi.

Na zadnja premeščanja imamo odgovor: postavimo sistemu nasproti ves odpor ljudi, ki se borijo za svoj obstoj. Če ima sistem namen iztrebiti nas, imamo pa mi pravico storiti vse, da ta sistem pade. Dolžnost vsega učiteljstva je, da se osebno ne umika, ampak vztraja v bojni postojanki, da stori vse za utrjenje organizacije ter ji omogoči voditi borbo za obrambo in obstoj stanu, proti sistemu, ki nam streže po življenju.

Delovna šola

(Nadaljevanje.)

Napravit železno orodje! To je izredno težko, da, nemogoče. Otroci pojmujejo, kako težak in ogromen je bil prehod od kamna do železa, in tu so zdaj umestni obiski v kovačnico. Že zunanji pogled, ogenj, meh, ropot kovaškega kladiča in nakovala narede na otroka ogromen, skoro fantastičen vtis. Bistveno pa je pokazati tu le taljenje, kovanje in valjanje (dvoje osnovnih del — udarec in pritisk). Po vsem tem se bo zdel kovač mladini skoro kakor oni čarovnik, v čegar postavi nastopa v legendah, ki jim jih bo pripovedovala vzgojiteljica iz grškega in germanskega eposa in iz vraž afriških divjakov.

Če je mogoče, je po obisku kovačnice dobro pokazati kot ideal lahkoto kovanja bakra in prav tako lahko vlivanje predmetov iz zlitine bakra in cina (n. pr. bron, ki sestoji iz 78% bakra in 22% cina ali 65% bakra, 5% cina in 30% ali tudi v drugačnem razmerju) v kalupo (obliko) v zemlji. Tako bo otrok razumel pomen bronaste dobe kot prehodne dobe. Končno bo pri vrnitvi v mesto obisk zgodovinskega muzeja (dvorane o kameni dobi) omogočil otroku po lastni izkušnji pravilno cenitev del genijev med primitivnimi ljudmi. Navdušil se bo zanje in njih pomen in razumel težave, ki so ž njimi v zvezi, saj so otroku duševno zelo blizu, kakor nam dokazuje genetična psihologija, ki trdi, da otrok s svojim razvojem ponavlja razvoj človeštva.

4. Poskusna delovna šola. Upam, da si bo bralec lahko predstavljal, kako srečen, razvit in duševno čvrst bo postal otrok, ki bo napavil dve leti «otroškega oddelka» in poletno robinzonaldo. Lahko si je predstavljati, kako dobro bo vse to pripravilo otroka za šolo, in šola bo imela še dolgo dovolj snovi za predelovanje, ki ga ji je oskrbelo taboriščno življenje otrok.

Če upoštevam današnji položaj, predpostavljam, da imamo opraviti — če govorim o osnovni delovni šoli — z nerazvitimi otroci, ki so ubožni na znanju. Ukvarjati se z «našimi» otroci ne bo težavno v delovni šoli, in po njih ne bodo nastale težkoče za učitelja. Nasprotno, učitelju bodo čisto dali navo-

dila, kaj naj naredi. Doslej prihajajo navadno otroci v prvo skupino delovne šole iz rodbine, zato je treba vse ponavljati. Posebno velja to za poučevanje. Jasno je, da imajo «naši» otroci že množino znanja v računstvu, merjenju in v oblikovanju. Prepričan sem, da so imeli mnogo priložnosti naučiti se «neopazno» abecedo po «metodi celih besed», po Montessorijevi metodi itd. Namenoma nisem v vsem tem prej ničesar omenil: 1) otroci so to znanje dosegli «neopazno» in «priložnostno», in Bog nas je obvaroval pred «sistematičnim poukom», 2) če bi bil prej to omenjal, bi moral zdaj to ponavljati. Vzemimo, kakor da otroci nimajo navedenega znanja.

Moja izvajanja bodo veljala torej prej za «nove, sveže» otroke, t. j. iz navadne šole brez predpriprave, s čemer imam namen doseči, da bo razprava koristila tistemu, ki se udeležuje v taki šoli. Kako si je torej predstavljati osnovno delovno šolo?

Če bi bila pedagogika popolna in eksaktna znanost, kakršna bo sčasom nedvomno postala, bi lahko odgovorili na to vprašanje popolnoma določno, matematično natančno. Doslej pa je vzgojslovje še zelo oddaljeno od take popolnosti. Danes je še vedno iščoča, empirična veda. Dober moderni pedagog je iščoč empirik.

Zato je dobra šola ona, ki išče. Vrsta možnosti je, kako se organizira osnovna delovna šola. Moramo preizkušati različne možnosti in jih kontrolirati z eksperimentom. Bralec naj ne misli, da je ta načrt edino mogoč. Pisec bi mogel predložiti tudi vrsto drugačnih načrtov, ki bi bili tudi možni; izbral si je tega le zato, ker je najpraktičnejši.

«Kaj? Nam predlaga, naj delamo na otrocih poskuse kakor na morskih prešičkih?» Ali je bila stara šola kaj drugega kot trajna, popolnoma ponesrečena poskušnja? Vsaka pedagoška dejavnost konča naposled v eksperimentu. Gre le za to, kako daleč se poskus dogmatično ali kritično, brez premišljenosti ali s povzemanjem rezultatov izvrši. In mi predlagamo baš to, naj se konča ubijanje otrok z dogmatičnimi, samozavestno nepremišljenimi poskusi stare šole. Zahtevamo, naj se stari eksperimenti nadomeste z globljimi, kritično povzemajočimi, s poskusi, ki ne škodijo otroku kakor so

škodovali v stari šoli, ampak iz katerih jim več ali manj zrastejo ugodnosti, koristi. Zahtevamo, naj se škodljivi poskusi končajo in naj se delajo le še taki, ki bodo v najslabšem slučaju samo koristili.

Moderna pedagogika je, kolikor je dobra, empirično raziskujoča. Ta duh iskanja in empirije, duh stremjenja in poskusa, učinkuje že kot tak vzgojno na otroka. Otroku ni nihče nevarnejši kot »dovršen« pedagog, ki je v starinski spretnosti samozavestno otrpnil. Kdor nikamor več ne stremi in je nasproti življenjskim skušnjam slep, ni več zmožen vzgajati znanjaželjne naprej stremeče generacije. Okostenela šola je grob mladine. Iščite torej novih poti, vi pedagogi!

5. Samovladanje v šoli. Nezaupanje nasproti otroku in monarhične navade niso združljive z novo pedagogiko. Delovna šola je šola samovladanja, v kateri otroci skupaj z odraslimi delajo na razvoju svojega življenja.

Misel samovladanja pa marsikomu izmed nas še ni jasna. Marsikdo razume v tem, da podpirajo otroci učitelja pri njegovih različnih poslih (nadzorovanje, pospravljanje, knjige, inventar itd.), pri čemer so pomočniki učitelja ali od njega samega izbrani, ali izvoljeni od otrok, ali izžrebani ali določeni po gotovi vrsti. Jasno je, da je to isti način samovladanja, kakršno je v monarhičnih deželah v navadi, če se ljudje pritegnejo vladi na pomoč (v podporo); učenci podpirajo učitelja le pri vzdržanju sistema, ki ga je sam določil.

Posebno razločno je to v slučaju, če je učitelj sam izbral svoje pomagače. Kar pa zadeva volilni red, ima vse napake, ki so lastne reprezentativnim sistemom: ne izberejo se vselej najvrednejši, volilni boj vzbuja strasti, množica je pasivna in se radi tega spet desorganizira.

Zgrešeno postopanje je tudi naslednje: učitelj izda navodila, otroci jih sprejmejo in izvrše volitve. Taka »oktroirana« ustava, često rezultat več učiteljevih večerov, pusti otroško socialno (družabno) ustvarjanje v miru in je po svoji vsebi in navadno preveč komplicirana za otroke. Gotovo ni taka, od zgoraj došla »odrasla« ustava samovladanja otrok.

Mnogi predlagajo otrokom, naj sami izdelajo šol-

sko ustavo. Če jo pa že odrasli več večerov uri, bodo pa otroci takoj doživeli z njo polom. Ustava se ne da določiti v eni »seji« (in povrh še desetletnih otrok!), temveč zraste organsko iz življenja.

Ali naj se torej otroci sami sebi prepuste? Tako nastane zgolj nered. Čisto prav, če bi pa red že bil, ni potreba, da otroci kaj v red spravljajo. Baš neugodnosti in potrebe povzročijo vprašanje, kako bi se odpravile in vzbujajo družabno dejavnost otrok. Sicer ni niti potrebno, da otroci kaj organizirajo. Med tem se često vzgojitelj podviza, tresoč se pred strašilom nereda, da nered prehití in s tem ustavi otroško skupnost še predno je prišla otrokom v zavest.

Ne bomo se torej kar v začetku bali nereda. Če bi pa ostal? Da, to je prav lahko mogoče: otroci so majhno ljudstvo, njih socialni smisel je majhen. Lahko torej ostanejo v neredu. Če bi znali zavestno ustvariti, pa četudi le otroško življenje, bi jih imenoval male modrijane. Zgraditi pa ga morejo le skupno s starejšimi, ki so jim koristni tovariši, svetovalci in pomočniki.

Sploh ne gre za otroke in učitelje. Gre za to, da je zgradba (sestava) šole organizirajoča. In mi že vemo, da je taka organizirajoča sestava delovna struktura, t. j. šola v obliki delovne otroške skupine.

Delo organizira otroke, delo jih sili, da se diferencirajo in združujejo, z delom se učijo sami voditi. Samovladanje se ne da izmisliti v brezračnem prostoru, nastopi kot logično potrebno sredstvo aktivnosti delajočih. Šola, ki se sama vlada, je posledica delovne šole (če se večno podirajoče se »amerikansko igranje republike« otrok ne šteje), in je vedno dokaz, če ne pride učitelj naprej s samovladanjem, da sploh ni na jasnem, kaj je delovna šola.

Organizacija dela, to je vedno prva naloga učiteljev in učencev. Učitelj delovne šole je najprej organizator in sicer spreten organizator. On je, ki zbujajo organizativne sile otrok, toda ne od zunaj in vedoma spekulativno, ampak od znotraj navzven in ki stremi, da bi našel maksimalno organizirajoče oblike dejavnosti.

Angleška šola

(Nadaljevanje.)

In tako pridemo do leta 1833., ko je angleška vlada v svojem letnem proračunu prvič postavila v svrhu zidanja narodnih šol, (ker je iniciativa Cerkve in posameznikov odpovedala) postavko v znesku 20.000 šterlingov. S tem je država priznala dolžnost, da ljudsko šolstvo vzdržuje iz lastnih sredstev in je našla tako svojo pravo funkcijo v ljudski vzgoji. Postava »Fielden's Act« je leta 1847. uredila vprašanje otrok in žen kot delavcev in je določila delovni čas na 10 dnevni ur. starost otroka pa zvišala na 9. leto. A šolski ustroj je bil še vedno v rokah Cerkve in zasebnikov in šele 1840. izda vlada »Grammar School Act«, ki je skušal vsaj nekoliko urediti različnost učnih načrtov posameznih zavodov. Opomniti je treba posebej, da še do konca prejšnjega stoletja ni bilo v angleškem šolstvu onega našega razlikovanja, ljudsko, srednje in višje šolstvo, ampak je bilo elementarno šolstvo usmerjeno v praktično smer in določeno ljudskim masam, višje šolstvo pa v humanistično smer in dostopno višjim razredom. Danes se besedi »primary« in »secondary« rabita v našem smislu.

Seveda so se šole, Cerkve in učitelji, spočetka branili vpliva države, a vsled razširjenja državne

podpore na vse šole, anglikanske, katoliške, judovske itd. se je ta odpor polagoma polegel; in ko je vlada Lorda Palmerstona leta 1856. ustanovila »naučni oddelek« (Department of Education), si je naložila z njim z nadzorovalno pravico tudi dolžnost proučevanja šolskih notranjih razmer, ki naravno niso mogle biti posebno razveseljive in času odgovarjajoče. Razne komisije, ki so se pečale po nalogu vlade s proučevanjem angleškega šolstva, so bile edine v tem, da je treba urediti stopnje in da mora biti dostopen vsem državljanom brez razlike razreda. Leta 1870. je »Forster Education Act« uredil vse šolstvo, nadzorovano od države, ga odtegnil vplivu Cerkve, ne da bi se pri tem žalil verski čut naroda. Vendar je sv. pismo ostalo temelj vsega verskega pouka. S tem je država ustvarila oni splošni angleški protestantizem (Common Protestantism of the English Nation), ki ga priznavajo vse angleške protestantske sekte. Da igra biblija še danes tako važno vlogo v angleškem življenju, ni pripisati samo dejstvu, da velja za najuspešnejše sredstvo verske vzgoje, ampak je sv. pismo največji angleški knjiž. monument, o katerem je posebna »kraljeva komisija za poučevanje pouka angleščine v šolah« izrekla sledečo sodbo: »da je avtorizirani prevod eno največjih del angleške klastike ter ima velik vpliv na angleško literaturo in

angleško življenje». Vkljub bibliji ni duh angleške šole čisto nič reakcionaren, ampak je verstvo v šoli zgodovinski in filološki študij sv. pisma, ki utegne blagodejno vplivati na duševnost učenca.

Leta 1876. izda država «Elementary School Act», ki določa najmanjšo mero obveznega šolskega pouka za vse državljane. Leta 1888. se ustanovijo tudi za deželo (v mestih so obstojali že od 1835.) «okrajni sveti» (County Councils). Leta 1902. se delokrog teh svetov razširi in se odpravijo poslednje podeželske «farne» šole, ki so se odtegovale nadzorstvu države.

Nova obsodba

Gentilejeva šolska reforma, ki je za slovensko šolo postala iz nekkih hipotetičnih državnih potreb, da rabimo edino primerno italijansko besedo, prava «riforma - capestro», je doživela v zadnjih časih od samih italijanskih mož, ki jim ni moči odrekati ne nacionalnega čuta in niti politične uvidenosti, nekaj ostrih obsodb. Te obsodbe nas, v kolikor izvirajo iz različnega pojmovanja državne politike napram narodnim manjšinam, zanimajo le v toliko, ker nam kažejo, da je v italijanskem ljudstvu vendar še zdravega razuma in pameti, kar more prej ali slej priti edino le v korist nam in naši tako trdni preizkušani in resno ogroženi narodni kulturni stavbi. Zakaj nam, kot pionirjem kulture v širšem pomenu besede, ne more biti kultura samo sredstvo, da ohranimo našemu ljudstvu one tipične plemenske znake, ki tvorijo njegovo etniško individualnost, nam ne more biti kultura samo orožje za samoohranje naroda kot plemenske celote, ampak nam je še vse več. Kultura je za nas očiščenje in oplemenitenje duševnosti posameznika kot dela človeštva v smislu nekega višjega moralnega, etičnega in socialnega duševnega življenja, kar je bilo, je in bo končni cilj napredka pri vseh ljudstvih sveta. Zato pomeni odrekanje kulture našemu otroku, našemu človeku, našemu narodu greh nad človeštvom sploh, ki ga ne more izbrisati niti dvatisočletna zgodovina civilizacije sodobne Italije. Zato nas morejo kritike Gentilejeve reforme, ki izvirajo iz zgolj kulturnih vzrokov, zanimati več nego vse ostale, katerim je morda kumovala politična oportuniteta in vsa enaka vidna in nevidna stremjenja na našem šolstvu zainteresiranih faktorjev. In taka kritika, taka obsodba je izšla iz vrst samega italijanskega učiteljsstva, tedaj iz vrst ljudi, ki jim je poverjena skrb za dušni blagor in izveličanje lastnega ljudstva!

Osrednji odbor učiteljske organizacije «Sindacato Magistrale» je sestavil obširno spomenico, ki se bavi s šolsko reformo, v kateri analizira njeno bistvo in kritizira na njej vse napake le iz šolskih, socialnih in družabnih vidikov preko vsakdanjih političnih potreb italijanskega ljudstva. Spomenica

Na prvo mesto v evropskem šolstvu, v kolikor je ni potisnil že sam zdravi zgodovinski razvoj, je postavil angleško šolo zakon «Fisher Act» (1918), ki ga je dal angleškemu narodu član kabineta Lloyd George-a. Ta je uvedel skoraj brezplačen pouk za ves narod od šolskega vrtca tja gori do univerze in tako ustvaril, da rabimo njegove besede «narodni sistem ljudske vzgoje, dostopen vsem osebam, ki so zmožne napredka». Naslednja skrb države je bila ta, da omogoči obisk višjih šol vsakemu, ki je tega vreden, in je zato ustanovila posebne štipendije (Scholarships), ki se oddajo po prestani skušnji najboljšemu učencu. (Dalje).

ni samo negativnega značaja, ampak je tudi pozitivna, ker postavlja na koncu tudi konkretne predloge.

Z ozirom na naše šolsko vprašanje sindikat ugotavlja, da je **zmožna poteza siliti italijanščino v obmejno šolstvo** in tako z dovolitvijo dodatnih ur v jezikovnem pouku manjšin, potiskati njihov rodni jezik na drugo mesto, če ga že ne popolnoma iztisniti iz ljudske šole. Ta odredba gotovo ne pospešuje v nacionalno mešanih krajih mirnega sožitja med ljudstvom, nasprotuje v veliki meri duhovnemu ujedinjenju novih državljanov in je v **kričečem nasprotju z glavnimi nauki pedagogike**, ki določa, naj se vrši prvi pouk v materinščini. S tem se podijo otroci iz šole, in se te posledice kažejo v znižanem šolskem obisku, kar gre gotovo na škodo vzgojnim nalogam šole ljudstva.

Tako govori tedaj italijanski učitelj, ki mu je kulturna misija šole v človeški družbi nekaj več nego majhne, vsakdanje politične brige današnjih šolskih politikov v Italiji. Kak odmev bo imela spomenica v Rimu? Če se spomnimo na zadnji nastop o našem vprašanju ministra za šolstvo Petra Fedeleja, ki velja, bodi mimogrede povedano, v krogih italijanskih zgodovinarjev za najboljšega in najtemeljitejšega poznavalca srednjeveškega Rima, nas mine vsak optimizem. Znani historijograf, profesor rimske univerze, šolnik, ki se zaveda misije tega kulturnega zavoda tako, da se je odrekel šolskemu delu na ljubo celo svojemu najljubšemu zgodovinsko-literarnemu udejstvovanju (znano je, da število zgodovinskih spisov P. Fedeleja ni baš obilno!), potrjuje s svojo veljavno besedo največji greh Gentilejeve reforme, ki bije po najelementarnejših pravilih splošne pedagogike ko palica po oslovskem hrbtu.

A je v nas vendar trdna vera, da v kljub vsem političnim eksperimentom sedanjih državnih astrologov v Rimu in tudi v Trstu, da, tudi v Trstu... zmaga prej ali slej ipak pravična stvar. Zmaga že zato, ker je njen cilj nekaj več kot narod, država in njen imperializem, zmaga zato, ker je klic po kulturi, po boljšem, poduhovljenem človeštvu. In duh je, ki gre, najsibo tudi po poti trpljenja in bridkosti vendar-le s časom — naprej!

VI. DELEGACIJSKO ZBOROVANJE (1925.)

Delegati tržaškega učil. društva:

1. Čok Amalija. — 2. Kerkoč Eleonora. —
3. Kosič Ivan. — 4. Logar Mirko. — 5. Presl Mirko. — 6. Starc Ferdo. — 7. Širok Albert. — 8. Venturini Franc.

Namestniki: Gruntar Karl, Pahor Slava, Scheimer Anica.

Učiteljsko društvo za kotar Volosko-Opatija pozivlje svoje članove na glavnu godišnjo skupščino, koja će se obdržavati u nedelju, dne 24. maja, u 2 sata popodne u Mihotićima sa sledećim dnevnim redom: 1) pozdrav predsednika; 2) blagajničko izvešće; 3) izbor novog odbora; 4) pitanje samoizobraževalnog odsjeka; 5) izbor delegata za delegacijsku skupščinu; 6) razno. — Radi važnosti dnevnoga reda, pozivlju se članovi, da se u potpunom broju odazove. Odbor.

Školski i učiteljski pravni pabirci

(Konec.)

23. Provizorni učitelji i učiteljice imadu pravo na železnički popust jedva u drugoj službenoj godini.

24. Suplenti i provizorni nemadu pravo na plaću, kada nisu u službi (kada ne poučavaju).

Provizorni imadu pravo biti u službi i biti na svojem službenom mestu čitavu tekuću godinu; ovo nije slučaj za suplente.

25. Suplenti i provizorni plaćaju se u desetinama (deset puta u godini), zato i nemadu pravo na plaću u praznicima, niti na železničke (putne) popuste.

26. Vojnička služba pre učiteljske ne ubraja se u učiteljevu pravnu korist na nikoji način.

27. Izredni učitelj (straordinario) pozvan redovitim putem (novačenjem) u vojničku službu ide mu čitava plaća za prva dva meseca odsutnosti.

Učitelju se uračunava služba na privatno-prov. školama proti analfabetizmu kao da je služio na javnim školama.

28. Da neka učiteljeva udova bude u pravu mirovine, morala se venčati s njime barem godinu ranije pokojnikovog penzionisanja.

29. Od 1. 7. 1923. beše ukinut skuparinski doplatak roditeljima činovnika i učitelja, bili oni kojegod starosti te živeli makar na njihov teret.

30. Dozvoljena je mogućnost premeštanja učitelja ili učiteljice sa mešovite na žensku dotično na mušku školu i obratno.

31. Razred se može razdvojiti (sdoppiare) ako broji preko 60 polaznika, dozvolom dašto nadležne školske oblasti.

32. Mesni doplatak (l'indennità di residenza) ukinut je 1. I. 1924.

33. Službeni raspust (aspettativa) traje najveće 24 meseca, iza čega sledi umirovljenje.

34. Ako je školska zgrada sagrađena državnom pripomoću, ne može općina zanekati besplatni stan učitelju po zakonu od 4. VI. 1911.

35. Za uživanje besplatnog stana ima titularni učitelj-ica (redoviti) prednost pred provizornim ili suplantom, pa se nalazio onaj na dopustu.

36. Suprug učiteljice imade pravo na uživanje doplatka (mesečno 144.75 L) ako se dokaže ne samo njegova radna nesposobnost i neimućstvo, nego i to, da nema preko sto lira mesečnog dohotka.

37. Prekobrojni učitelj (l'insegnante in sopra-

numero) nije drugo nego supient stalnog polčaja, pa zato on nema posebnog razreda, inače bi bio titularni učitelj.

38. Da se učitelju godina u vojničkoj službi uračuna u mirovinu valja, da plati čitavu 15%-nu takso (kvota).

39. Penzionerima ne pripada nikakav dodatak (doplatka) osim onog osobnog.

40. Raspust (aspettativa) iz zdravstvenih obzira podeljuje se samo na jednu školsku godinu, tekom koje ne prima učitelj plaće.

41. U istoj školskoj godini dozvoljen je samo jedan dvo-mesečni dopust (congedo); pak zato nisu dozvoljeni drugi dopusti.

42. Učitelj na raspustu (in aspettativa) može nastupiti nanovo svoju službu pre nego mu isteče raspust, ako dokaže lečničkom svedodžbom, da je potpuno zdrav.

43. Da može učitelj postići odštetu (otpravninu, indennità), valja da je otpušten najranije iza deset službenih godina.

44. Sa 35-om službenom godinom dolazi učitelj do svoje najviše plaće.

45. Iza treće službene godine biva nakazana učitelju plaća onog redovitog (ordinario).

46. Mesni doplatok (indennità di residenza) pripada jedino natečajnom (definitivnom, di ruolo) učiteljstvu.

47. Ako je učitelj poučavao, pa bilo to i radi bolesti ili radi zdravstvenih obzira, manje od 140 dana u godini, računa mu se čitava godina u penziju, a samo pol godine za dozorevanje starosnih doplataka (aumenti periodici).

48. Čitava provizorna služba uračunava se učitelju u njegovo pravno dobro (penzija, doplaci), ako je bio primljen kao redoviti (di ruolo) u redovite škole (scuole classificate) pred 30. 4. 1919.

49. Učitelj može biti službeno umirovljen, ako je bio njegov školski uspeh prema zapisnicima službenih poseta nedostatan, te ako službuje 40 godina ili postignuo 65 god. života, ili najmanje 25 službenih godina, (bolje: 24 god. 6 mes. 1 dan). (R. D. 31. 12. 1923. br. 2996).

50. Oni, koji se svojevotjno sustegnuše (zapustiše službu) nemadu pravo na odštetu (indennità), a u nijednom slučaju na povrat (povračaj, rimborso) uplaćenog novca.

51. Iza dvomesečnog učiteljevog dopusta (congedo) iz zdravstvenih razloga uz uživanje cele plaće sledi njegov raspust (aspettativa) iz istih razloga uz poluplaću.

Iz organizacije

Revizija članstva je deloma zaključena, ker nam nedostajajo podatki le še iz tolminskega okraja, od koder so pa tudi obljubljeni že za najbližji čas.

Članstva imajo društva: goriško 90, tržaško 83, postojnsko 56, sežansko 51, koprsko 40, idrijsko 39, volosko 30, pazinsko 29.

Pravočasno (po vodstvenem pozivu) so izvršila revizijo idrijsko, pazinsko, tržaško, koprsko in volosko društvo, na pospešno v listu (do 28. aprila) sežansko, v maju šele goriško in postojnsko in sicer potem, ko se je list vsem članom ustavil. Reviziji poslednjih dveh društev sta nepopolni, posebno goriškega, kjer je najmanj 30 članov v zastanku s plačilom in izven organizacije.

Upravni odbor je bil naložil tolminskim tovarišem, ki društvo vodijo, naj se uredi stanje do konca aprila, ni pa doslej še nikakih rezultatov oziroma poročil o tem.

V splošnem je izid revizije dober in dokazuje, da so organizacijske vezi mnogo močnejše, kakor bi bilo pričakovati po vseh nešteti ovirah, ki so jih morala društva prestajati. Resnična kriza je le na tolminskem, kjer menda tudi danes še ni premagana. (O tem nočemo danes delati rekrimacij.) Izključenja iz društev so se izvršila v pazinskem, sežanskem in menda tudi postojnskem društvu. Goriško društvo ni revidiralo članstva v odboru, dasi je bil to nalog Zvezinega vodstva. V društvih, ki so članstvo uredila, z všteti goriškim, je ostala ogromna večina slovens. učiteljstva, lahko rečemo, da nad 90%. Na voljo tekom zadnjih let ni mogel iztisniti iz organizacije niti vsakega desetega, ker si nič ne skrivamo, da niso ostali nekateri zunaj društev iz nikakega drugega razloga, kakor radi tega, da so imeli nezasluženo prednost za dobra mesta.

Ni pa mogoče reči, da bi z izidom revizije bilo v redu tudi finančno stanje članstva. Niso le člani

krivi, če so danes še nekateri izven organizacije, drugi pa v velikih zastankih, ampak tudi nedelavnost odborov oz. blagajničarjev. To nam najbolje dokazuje pazinsko društvo; dasi ni imelo jesenskega zborovanja, je popolnoma uredilo svoje blagajniške zadeve. Da se društva izognejo zastankom, ki jih člani težko zmagujejo, morajo odbori po periodah pregledovati in izterjati članarino.

Sploh je potrebno sistematično delo v odborih in predvsem še točno izvrševanje iniciativ in zahtev upravnega sveta oziroma vodstva. To je najmanj, kar mora organizacija vršiti v interesu stanu. Skupnost stanovskih težav in enotnost organizacije zahteva, da se odbori ravna po danih navodilih in da jih ne sabotirajo s svojevoljnostjo.

«Učiteljsko društvo za Trst in okolico» je sklicalo 3. maja 1925. svoje redno pomladansko zborovanje v prostorih Konsumnega društva v Sv. Križu.

Udeležilo se je zborovanja le malo število članov in sicer 25 tovarišev in tovarišic, dasi šteje društvo 83 rednih članov.

Predsednik obžaluje, da je toliko članov neopravičeno odsotnih in da se ni udeležil niti en tovariš iz Sv. Križa našega zborovanja. Priporoča tovarišem in tovarišicam, naj se zavzamejo za šolo z vso vnemo. Konstatira žalostno dejstvo, da je bilo v pretečenem upravnem letu več tovarišev in tovarišic odpuščenih. Obžaluje bridko izgubo predrage nam tovarišice in zveste članice Ivankе Godine, ki nam jo je ugrabila smrt. Slednjič poziva upokojene tov. voditelje, da nam ostanejo še nadalje zvesti.

Tajnica je nato prečitala kratko poročilo o društvenem delovanju v pretečenem letu. Iz tega poročila je razvidno, da je storil odbor, kar je bilo v njegovi moči; neuspehov so pa krive razmere.

Poročilo se odobri in tovariš predsednik izrazi v imenu odbora najlepšo zahvalo požrtvovalnima tovarišema Danevu in Kleinmayrju za sestavljanje spomenic.

Po poročilu tovarišice blagajničarke so člani precej redno plačevali članarino. Je sicer še nekaj zastankov, pa tov. blagajničarka upa, da bodo tudi tisti kmalu poravnani.

Ker je tudi letos nekaj preostanka, se sklene, da ostane ta denar za enkrat v blagajni, za evetuelne potrebe.

Pregledovalci so našli račune v popolnem redu in tov. predsednik se zahvali blagajničarki za njen trud in požrtvovalnost, kajti ona vrši že celo vrsto let službo blagajničarke.

Sledi četrti točka dnevnega reda in sicer: Naša lista. Začne se vsestransko razpravljanje in razmotrivanje o «Novem rodu». Sklene se, da naš delegati zastopajo stališče, da se list, če le mogoče, poveča za štiri strani. V «Novi rod» naj pridejo po možnosti kratki prevodi pisateljev svetovnega slovesa. Kar zadeva upravo, se priporoča tovarišem in tovarišicam, da se zavedajo svoje naloge.

Glede «Učiteljskega lista» se razpravlja tudi vsestransko, posebno pa, kako bi se dalo napraviti, da bi postal list bolj zanimiv. Splošna želja je, da bi naš stanovski list objavljal vse važne dekrete, ki zadevajo naše šolstvo. Poročal naj bi o delovanju drugorodnih organizacij, kar bi utegnulo tudi nam koristiti. Nekateri so mnenja, da bi prinašal list tudi reklame, kakor jih imajo drugi listi na splošno.

Kar zadeva samoizobraževalno akcijo, se z obžalovanjem konstatira, da smo mi v tržaškem okraju storili v tem oziru najmanj. Priporoča se tovarišem in tovarišicam, ki so bili določeni, da vodijo krožke, naj se poprimejo z zanimanjem tega prekristnega dela.

Predno preidemo k volitvam se vname polemika o Zvezinem pevskem zboru, oziroma o zadnjem nastopu istega. Tovariša Logar in Pahor pojasnita vso zadevo, kar se vzame z obžalovanjem na znanje, v nadi, da se kaj takega več ne pripeti.

Nato je bil izvoljen lanski odbor z malimi izpremembami.

Za delegacijsko zborovanje so pa bili izvoljeni sledeči delegati: Starc Ferdo, Venturini Franco, Logar Mirko, Presl Mirko, Sirok Albert, Kosič Ivan, Čok Amalija in Keršoč Eleonora. Namestniki: Gruntar, Scheimer Anica in Pahor Slava.

Goriško učiteljsko društvo je zborovalo 7. t. m. Imelo je svojo člansko revizijo. Vsak član naj takoj pospeši revizijo s plačilom članarine za vso dobo brez zastankov.

Profesor Klenovar je sijašno predaval o razlogih razsula rimsk. imperija. Kritično je presojeval boje med optimisti in plebejci, pravilno očrtal preganjanje kristjanov in preseljevanje narodov, kakor tudi razkošnost in nemoralnost imovitih slojev. Predsednik se je zahvalil za to lepo predavanje in prosil gospoda predavatelja, da bi prispel še k nam s svojim bogatim zgodovinskim znanjem. Tovariš Paljk je razdelil članom knjige Šolske Maticе in priporočal, da se mora radi članstva tega pedagoškega društva vsakdo prijaviti z dopisnico pri tovarišu Mermolju.

Prihodnje zborovanje bo prvi četrtek junija in računamo na večjo udeležbo. Pri tem nas je bilo samo 78. Kje je še ostala najmanj pedesetorica?*)

*) Opomba uredn.: Poročilo je nekoliko prelažonično. Izpušča važne stvari, o katerih se je razpravljalo.

Učiteljsko društvo za postojnski okraj vabi na redni občni zbor, ki se bo vršil v nedeljo 17. maja 1925. ob 10. uri predpoldne v prostorih ljudske šole v St. Petru na Krasu.

Dnevni red:

- 1) Poročilo: a) predsednika, b) tajnika, c) blagajnika.
 - 2) Razgovor o zvezinih ustanovah.
 - 3) Volitve novega odbora.
 - 4) Volitve delegatov za delegacijsko zborovanje.
 - 5) Razno.
- Pozivajo se vsi člani, da se zborovanja gotovo udeležijo.

Odbor.

NOVI ROD

(Nekaj misli.)

Zvezin mladinski list prehaja v šesti letnik, a je še vedno vzrok kritik, nasvetov, želj in podobnega. To je prej dobro kot slabo znamenje. Pomen lista je tako velik, spriči naših razmer, da bi bilo zlo, če ga ne bi imeli. Že zaradi tega nima kritika lista nevarnih posledic. Tudi je vprašanje razširjenosti «Novega roda» vprašanje poverjenosti, torej organizacijsko vprašanje in samostojna zadeva. V tekočem šols. letu smo videli, da se je z uvedbo okrožij tudi število naročnikov dvignilo, če se je le v okrožjih mislilo na to. Nekatera okrožja, na pr. sežansko, so dosegla izredne uspehe, med tem ko se društva niso izkazala kot pripravno orodje za razširjenje lista.

Vsekakor imamo dve važni zadevi: 1) kakšen naj bo list po vsebini in 2) po kakšni ceni naj se prodaja.

Pri vsebini pride v poštev slovstveni, poljudno znanstveni (otrokom primerni) in ilustrativni del lista. Glede vsega tega se razpravlja tudi na društvenih zborovanjih, vendar se ne dajo delegatom zadostne smernice. Glavna krivda, da list ni tak,

kakor bi ga bilo želeti, je gotovo tesnost lista, 16 strani, oddeljenih na pesmi, povesti, slike, »zrna« in »kotiček« je premalo, da bi bilo mogoče z »Novim rodom« ustreči. Gradiva vedno preostaja radi tesnosti prostora in iz istega vzroka ni tako raznovrstno, kakor bi bilo potrebno. Poljudno znanstveni del trpi še najbolj.

Če bi se vzel nekoliko slabši papir in bi se platnice odpravile, bi pridobili morda kakih šest strani, od katerih bi odpadla ena za uganke. Vsi razlogi govorijo, da bi se to storilo. List se razpošilja zaviti, da se na pošti ne umaže, zato bi platnice lahko porabili za drugi tekst.

Na ta način bi dosegli — ker pri sedanjih nakladi ni mogoče znižati naročnine — da bi vsaj čtivo (vsebina) narasla za 4—5 strani. Mladinski listi izhajajo prav pogosto brez posebnih ovojnih stranic, in je bila napaka, da se je že od prvega začetka, ko se je list ustanovil, izdal s platnicami. Umestno bi bilo, da se novi letnik na ta način preuredi.

Glede cene so se nekatera društva že izjavila, naj se ne bi znižala. Dasi bo moralo za nas veljati načelo: čim več dobrega čtiva in po čim nižji ceni, da se razširi, vendar naše finance ne zmorejo, da bi se prodajala po 60—70 stotink številka. To bi bilo mogoče le, če bi naraslo število naročnikov za kak tisoč. Ali se to da doseči? Dalo bi se, toda okrožja bi se morala ustanoviti in razviti povsod. Kakor smo videli letos, s toliko požrtvovalnostjo, ali bolje energijo, učiteljstvo še ne razpolaga.

Samoizobraževalno delo. Trnovo: 26. februarja: Zavest in vzgojna sredstva. - Navzočih 23. 22. marca:

Feljton

Stano Kosovel: LORD BYRON

(Po lanske stoletnici pesnikove smrti.)

«Pretvorjena potvora»

So izredni pojavi v človeški družbi, pri katerih je mogoče označiti njihovo bistvo z eno samo krilatico, šestokrat celo z eno samo besedo. Goethejeva osnovna poteza je modrost, Tolstojeva askeza, Dostojevskega usmiljenje. Ti pojmi, ki označujejo duha imenovanih genijev, so vzvišeni in odvrčajo naše misli od vsakdanjosti. Pri Byronu ni mogoče najti epiteta, ki bi ga karakteriziral kot vzvišeno bitje. Njega je mogoče najbolj točno označiti z njegovimi lastnimi besedami kot iznakaženega, šepastega, hromega hudiča, kot spačeno pokveko, kot »pretvorjeno potvoro« — »the deformed transfigured«.

Dva pesnika svetovnega, splošno človeškega formata zaznamuje angleška literatura do Byronovega nastopa: Shakespeareja, utemeljitelja in neprekosljivega mojstra klasične drame vseh strok, in Milтона, oslepelega pevca »Izgubljenega raja«. Prvi je danes last vseh civiliziranih narodov, drugi je sicer nekoliko zatemnjen od slave prvega, toda po tehtnosti svojega ustvarjanja vendarle prvi za Shakespearem; tretja zvezda, ki blešči od 19. stoletja dalje na pesniškem horizontu Velike Britanije je lord Byron, literarni revolucionar 19. veka.

Byron je v vsakem oziru svetovna veličina, eden izmed tistih, s katerimi se začenja nova doba duševnega življenja človečanstva. Na nas Slované je imel ogromen vpliv. Po svoji prirodi mehki, smo mu kmalu podlegli. O tem priča Poljač Mickiewicz, največji slovanski poet, poleg Mickiewicza Puškin in poleg Puškina Lermontov, »ruski Byron«. Tudi v slovenski poeziji je zapustil Byron vidne vplive:

Pouk v čitanju in pisanju. - Navzočih 20. 3. maja: Jezikovna vzgoja. - Udeležilo 14. — Kanal: 1. marca: Družba in posameznik. - Navz. 9. 19. marca: Družnost. - Navz. 12. — Idrija. 5. marca: Zakon in rodbina. - Navz. 15. 23. marca: Narod. - Navz. 10. Podgrad. 7. marca: Zakoni. - Navz. 4. — Lokavec. 19. marca: Razvoj socializma in liberalizma. - Navz. 6. — Št. Peter. 12. marca: Lastninsko pravo. - Navz. 14. 26. marca: Družina. - Navz. 18. 23. aprila: Postanek države. - Navz. 9. — Prvačina. 21. marca: Družboslovje v glavnih potezah. - Udelež. 9. 28. marca: Družba, pravičnost in pravo. - Udelež. 9. — V Bazovici so priredili sestanke.

IV. svetolucijski tečaj.

Ponovno opozarjamo, da je čas za priglasenje na tečaj določen do 31. t. m. Prijaviti se je društvenemu predsedniku.

Predavanja bodo o temah: rodbina, narod, država, vprašanje vzgoje in pouka, žensko vprašanje, vpliv verstva na socialni razvoj, lastnina in ekonomske šole, šolska higijena.

Predavatelji in spored predavanj se objavi v eni prihodnjih števil listov.

Vsled sklepa upravnega odbora se bo tudi delegacijsko zborovanje vršilo pri Sv. Luciji; zato bi bilo želeti, da se kot delegati volijo člani pevskega zbora ter udeleženci tečaja in sicer iz gmočnih ozirov.

ozirno se samo na »Parizino«, ki je našla že v Prešernovih očeh toliko ceno, da jo je pesnik poslovenil in napisal v svojih »Poezijah«.

Najprimernejši uvod v pričujočo razpravo o Byronu se mi vidi kratek izveček Merežkovskega študije o Byronu v »Večnih sopotnikih«. Tam piše Merežkovski takole: »Byron je eden izmed gorskih vrhuncev, ki so nastali o potresu Velike Revolucije. Napoleon, Goethe, Byron, Lermontov — mi smo se od teh vrhuncev že zelo oddaljili. Razumeti Byrona se pravi razumeti samega sebe.«

Byron je bil samemu sebi hrom, šepast, iznakažen hudič, »pretvorjena potvora«. Njegovo življenje je bila ena sama večna razprtija in muka. Že na zunaj so nasprotja ostra: pesnik ima lice belvederskega Apolona — da se držim besed Francesca Guerazija, — njegova desna noga pa je podobna Panovemu kopitu. Pesnik že v pričo tega ni mogel ostati ravnodušen. Potem mati. Byron jo imenuje »hidro«, radi muk, katere mu je povzročala. In žena: miss Milbanke, »matematična Medea«, »princezinja paralelogramov«, »krepostna Klitemnestra«. Dalje Byronova po polji sestra Avgusta: pesnik je radi nežnosti napram nji obdolžen krvosramstva. Ali se nam je čuditi, da je Byron v takih razmerah postal čudovišče, da ni bil le povprečen krepostni občan?

V Newstadtu-Abbeyu je bil razvpiat radi »črnih maš«, pri katerih je baje pil vino iz človeške lobanje. Žena se je neprestano bala, da ji Byron ne zblazni; in hladni, trezni, računarski Stendhal je imel o njem isto sodbo. Žena je postavljala Byrona pod skrivno nadzorstvo, pošiljala ga je k psihiatrom, in angleška visoka družba je držala z njo. Kaj čudnega, da se je Byron naveličal »domovine«! Ko je l. 1810. odhajal iz Anglije, je vzkliknil: »Vse dežele so mi enake«. In pozneje ni hotel nahraniti s svojimi telesnimi ostanki niti angleških črvov.

Ljudje so mu bili zopernejši od psov. Toda ne vsi in ne vselej: v Italiji, na Beneškem, je podpiral gladojoče prebivalstvo z velikimi denarnimi darovi. In na Grškem: svoboda Helenov mu je bila svetejša nego Grkom samim. Sploh ta svoboda... Pojmoval jo je drugače kakor njegovi sodobniki. Bila mu je poziv k dejanju, ne pa prazna beseda. O tem priča tudi beležka iz njegovega dnevnika iz l. 1814: «Burboni so zopet ustoličeni... Na klín s filozofijo!»

Dalje razdvoj, Byronov večni spremljevalec. Pred največjimi deli mu je potisnil v roko pero, da je napisal besede: «Nočem več kvariti papirja... Odpovedal sem se pesniškemu poklicu.» Obenem sporoča založniku: «Resno sem namenjen uničiti vsa svoja dela.» In ko umira v grški deželi, se vprašuje še enkrat: «Ali ni bila poezija največja napaka mojega življenja?» Da, resnično je bila; brez nje bi bilo danes Byronovo ime med imeni častivred-

nih Angležev, katere je požrl čas še predno so telesno umrli.

Kakor življenje, taka je bila tudi njegova smrt. Žrtvoval je za Grke denar, zdravje, življenje. Ko so se mu potomci Helenov izneverili, je vzkliknil: «Grki so največji sleparji!» O politiki pa je po bridkih spoznanjih sodil takole: «Svojo politiko sem izredno poenostavil. Sedaj vidim v nji zgolj sovraštvo napram vsem vladam.»

«Vse, samo ne resničnosti!» je bila pesnikova deviza. «Any thing, but not reality!» Življenje mu je bilo strašen beg od samega sebe. Bal se je blaznosti in je zatrjeval, da pozna samo eno zdravilo: smrt. Umrli pa je junško, kakor se spodobi prvemu vitezu romantike. Držal se je satanovega izreka v Miltonu: «Zlo bodi moje dobro». In je zatisnil oči ter velel izročiti pepel svojega trupla morskim valovom. (Dalje.)

Razno

V domovini Mazzinija! Razni didaktični ravnatelji prepovedujejo s polnim parom slovenske učne knjige, češ da še niso aprobeirane. Da bo prepoved imela večji učinek, prepovedujejo istočasno tudi vsakršno drugo čtivo po šolah, v strahu, da ne bi morda prebirali kje nevarnega Novega roda.

Clovek strmi, da je v XX. stoletju to mogoče. Kako naj se mladina nauči brati, če ne iz knjig? Če je bila korupcija v komisiji za odobritev učnih knjig, ali naj radi tega ostanejo otroci analfabeti? Koliko gospodov je še, ki bi radi postali vitezi in komendatorji radi svojih izrednih zaslug v šolskem področju?

O, kakšna blasfemija velikih italijanskih duhov je, kar doživljamo!

Ljudski sloj. «Mali list» je prinesel 1. t. m. naslednjo «beležko»: **Nova podružnica.** Tržaški dnevnik «Edinost» je dobil novo podružnico v «Učiteljskem listu». Učiteljski list je govoril o preganjanjih — ki jih ni bilo — učiteljstva v Sloveniji pod Korošcem, pa je previdno molčal o resničnih preganjanjih učiteljstva pod Pribečevicem. Sedaj pa se je spravil nad poslanca Besednjaka, ki da ne vrši svoje dolžnosti itd. Učiteljstvo se bo vprašalo: «Kaj pa je našemu listu v glavo padlo? Ali ga je napadla bolezen sv. Valentina?»

Obžalujemo «Mali list», ker mora imeti opravka z božjastniki. Zato nam tudi ne bo zameril, če mu očitamo, da laže radi notice preganjanja jugoslov. učiteljstva. Učit. list je poročal o preganjanju jugoslov. učiteljstva pod Davidovičem - Korošcem in omenil, da so po padcu te (demokratske) vlade spet sledila odstavljajanja, torej preganjanja. (Notica na str. 56 Učit. lista «Prosveta in politika».)

Glede poslanca dr. Besednjaka pa omenjamo le, da smo se bili lansko jesen tudi pismeno obrnili do njega radi event. nastopa glede odslovljenega učiteljstva, pa nismo dobili niti odgovora.

Toliko v pojasnilo na «beležko».

Prvega ma'ia je bil pretepen t. Bercè na potu iz Boršta v Boljunec. Med napadalci sta bila tudi učitelja specialista za italijanščino iz Boljunca in Doline.

Tudi taka dejanja so sadovi sistema, po katerem se postopa proti učiteljstvu. Je pa to posebno poglavje in zato bomo o njem govorili posebe in obširneje.

Šolska stanovanja. Kakor v vseh drugih reformiranih šolskih zadevah, je tudi v vprašanju učiteljskih stanovanj v šoli zmeda na raznih straneh,

posebno pri županih in objestnih komisarijih. Po zakonu iz l. 1911. ima učiteljstvo pravico do brezplačnega stanovanja v šoli, če se je šolsko poslopje zidalo s pomočjo države. To pravico je priznal šol. proveditorat s posebno okrožnico in velja do nadaljnjega, ker tudi še ni določeno, kakšna bremena prevzamejo občine s sprejetjem šolskih stavb v svojo oskrbo. Učiteljstvo, ki se je v tej stvari že dogovarjalo z županstvi, se je torej prenašlo in ni nikomur ničesar dolžno.

Tolažba. Ker so razni časniki pisali, da bo učiteljstvo, ki bo imelo skušnje iz italijanščine, lahko premeščeno tudi na nasprotni konec države in to proti svoji volji, je «Popolo di Trieste» **potolažil** učiteljstvo, da ni mogoče učitelja premestiti izven pokrajine natečajnega imenika, torej iz ene pokrajine v drugo.

Tolažba je precej jalova, ker je učiteljstvo po novi okrožnici izročeno na milest in nemilost nadzornikom in njih samovolji. Nadzornik dvakrat nadzoruje inje od njegovega mnenja odvisna učiteljeva usposobljenost. Žalibog se nadzorniki medsebojno preveč tržejo za mesta, da bi mogli nepristransko soditi o učiteljstvu. Izdajali bodo svoj «parere» tako, kakor se jim bo zdelo najprimerneje, da si ohranijo zaupanje onih zgornj. Zato bo tudi usposobljenost sloven. učiteljstva iz italijanščine predmet žalostne spekulacije. V tem ima dobra odredba svojo obžalovanja vredno stran.

Protest. Učiteljstvo osnovnih škola grada Lecce je protestovalo proti uvedbi šest-satne dnevne obuke time, da je držalo na hodnicima decu u zadnji polusat. Čudan štrajk!

† **Vodopivec Franc.** Umrli je Vodopivec Franc, dolgoletni učitelj v Brestovici, ki je minulo leto stopil v pokoj po 45 letih službe. Kakor ni imel sreče v življenju — bolezen je zasledovala njegovo rednino — tudi zaslužene pokojnine ni užival, ker mu je sploh niso nakazali. Devet mesecev je čakal na njo in ni imel sredstev, da bi se zdravil, ko ga je napadla bolezen. To je tudi vzrok, da je moral prežgdati v grob.

Pokoj možu, ki je skozi vse življenje užival proletarsko usodo učitelja, preostalih in sorodnikom pa sožalje naše Zveze!

† **Ljudmila Vouk.** Po dolgi in mučni bolezni je umrla 3. t. m. Ljudmila Vouk, sestra tovarišev Ivana in Karla, članica bivšega tržaškega in pozneje tudi mariborskega gledališča ter zasebna uradnica. Prizadeti rodbini sožalje učiteljstva!